

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ»

Ступінь вищої освіти	Магістр
Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Психології
Семестр	I
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська

Викладач	к.психол.н., доц. Михальчук Юлія Олександрівна
Контактна інформація	yulimik@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна «Теорія та практика психологічної допомоги» буде корисна майбутнім психологам, які прагнуть оволодіти теорією та технічними прийомами ефективного консультування та інтервенції. Основними перевагами дисципліни є практична спрямованість та формування вмій ефективної психологічної допомоги особистості, вирішуючи спеціальні проблеми психологічного консультування. При викладанні дисципліни активно застосовуються ситуаційні завдання, кейси, тренінгові вправи, ділові ігри, презентації, методики психодіагностики тощо.
Мета та цілі	Вивчення цієї дисципліни забезпечить професійну компетентність практичних психологів у сфері підготовки та кваліфікованого проведення всіх видів психологічної допомоги: діагностики, консультування та корекції клієнтів, що мають різний спектр психологічних проблем. Ознайомлення з широким спектром психологічного впливу дасть можливість студентам свідомо й функціонально впроваджувати у вітчизняну психологічну практику ефективні методи допомоги клієнтам. Знання, здобуті при вивченні курсу є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації практичних психологів.
Результати навчання	Опанування основ теорії та практики психологічної допомоги особистості та ознайомлення з широким спектром консультативного та психотерапевтичного впливу дасть можливість студентам свідомо й функціонально впроваджувати у вітчизняну психологічну практику ефективні методики допомоги клієнтам. Знання, здобуті при вивченні курсу є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації практичних психологів. Розвиток професійного мислення майбутнього психолога; використання отриманих знань для подальшого саморозвитку. Розвиток «гнучких навичок» - soft skills: навичок комунікації, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння

Soft skills: соціально-психологічні аспекти професійної компетентності, що відповідають заявленим цілям програми	злагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості зворотного зв'язку / допомоги від колег, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше)
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Основи психологічного консультування», «Психодіагностика», «Основи психокорекції».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
1. Процес психологічного консультування	Поняття психологічного консультування. Принципи та умови психологічного консультування. Види психологічного консультування. Етичний кодекс психолога. Структурування процесу: перша зустріч. Етапи процесу та прогноз перспектив	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація «Етапи процесу психологічного консультування»; психологічні есе «Різниця між клієнтом і пацієнтом»; «До чого веде «професійний кретинізм» психолога (бажання «ощасливити всіх хто просить і не просить про допомогу»)»
2. Психосоціальна допомога підліткам із суїцидальною поведінкою	Суїцид як психосоціальне явище. Суїцид як результат невирішеної кризи підліткового віку. Ознаки, за якими можна виявити ризик суїциду серед підлітків. Психосоціальна допомога підлітку-суїциденту. Депресивні та суїцидальні клієнти: форми психотерапевтичної роботи	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, психологічне есе на тему: «Підліток-суїцидент – який він?»; створити перелік навчальної літератури до дисципліни «Основи психологічної практики» (психологічне консультування): орієнтуватись на прізвища Р.Мей, Немов Р.С., Роджерс К.Р., Абрамова Г.С., Шостром Е., Айві А.Е., Кочюнас Р. та інші. (вказати: автор, назва книги, рік видання, про що книга 5-6 речень; не менше 15 авторів); створити 10 фраз, які можуть висловлювати професіональні і не професіональні психологи-практики; намалювати і описати образ клієнта якого б студенти

		боялись чи не хотіли бачити на консультації.
3. Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам (на прикладі роботи з переселенцями з Криму)	Психологічні порушення, що виникають у зв'язку із переселенням. Наслідки травми переселення. Методи та прийоми психологічної роботи із переселенцями	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, психологічне есе на тему: «Травма переселенців»; створення ситуації консультування з переселенцем; Дослідження вживання мовчання у межах консультаційного процесу; створення ситуацій консультування, в яких: підтримувати спілкування мовчанням; спілкуватися з допомогою лише міміки; мовчати, підтримуючи і не підтримуючи зоровий контакт .
4. Психологічна допомога військовослужбовцям, що виконують свій обов'язок у зоні бойових дій	Види та форми психологічної допомоги військовослужбовцям. Етапи переживання травми. Етапи переживання травми. Сутність та особливості психологічної реабілітації військовослужбовців	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, змодельовати приклад консультаційної бесіди із військовослужбовцями, психологічне есе: «Труднощі у психологічній роботі із військовослужбовцями» Робота в групах. Навести приклади рефлексії почуттів клієнта. Дати визначення рефлексії змісту висловлювань клієнта. Аналіз вибіркової рефлексії як психотерапевтичної інтервенції у використанні психолога-консультанта. Робота в групах. Емпатія в практиці психолога (розуміння стану, в якому перебуває клієнт, щире співпереживання з проникненням у його світ, ідентифікація з ним в позиції «я з Вами». Здатність побачити оточуючий світ очима клієнта). Створення групою переліку висловлювань психолога-практика, що демонструють прояв емпатії до клієнта.
5. Робота з батьками, що виховують дітей з особливими потребами	Стадії прийняття сім'єю народження дитини з особливостями в розвитку. Опис мети та завдань Проєкту «Психологічний супровід батьків дітей з особливими потребами». Психотехніки, запропоновані мамам в контексті реалізації Проєкту	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, моделювання труднощів, з якими стикається психолог в роботі з мамами, що виховують дітей з

особливими потребами на кожному етапі прийняття, підготовка 8-10 ресурсних психотехнік, що можна запропонувати мамам, що виховують дітей з особливими потребами для індивідуального виконання чи в груповій роботі; презентація «Особистісні якості ефективного психолога-консультанта».

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Базова

1. Вачков И.В. Метафорический тренинг / И.В. Вачков. – 2-е изд. – М. – «Ось-89», 2006. – 144 с.
2. Вашек Т. В. Профілактика самогубств серед підлітків: методика для вимірювання суїцидальної поведінки / Т. В. Вашек // Практична психологія та соціальна робота – 2005. – №4. – С. 5-8.
3. Військовий психолог: боєць, HR і сваха – Електронний ресурс. – ukr.lb.ua_news/2014/10/06.psiholog...hr_svaha...html. – назва з екрану.
4. Довлатянц О. О. Роль біологічних і соціальних факторів у суїцидальній поведінці дітей і підлітків / О. О. Довлатянц. – Харків, 2004. – 250 с. Дольто Ф. На стороне подростка / Франсуаза Дольто. – СПб. : Петербург – XXI век, 1997. – 278 с.
5. Зотов М. В. Суицидальное поведение: механизмы развития, диагностика, коррекция / М. В. Зотов. – СПб. : Речь, 2006. – 144 с.
6. Зыкова М. Н. Психолого-педагогическое содействие развитию личности подростка : учебн.-метод. пособие для учителей, родителей и шк. пс-ов / М. Н. Зыкова. – М. : МПСИ, МОДЭК, 2009. – 72 с.
7. Кадыров Р.В. Посттравматическое стрессовое расстройство: состояние проблемы, психодиагностика и психологическая помощь: учебное пособие / Р.В.Кадыров. – СПб. : Речь, 2012. – 448с.
8. Кириленко Т.С. Психологія: емоційна сфера особистості : Навч. посібник / Т.С. Кириленко. – К. : Либідь, 2007. – 256 с.
9. Китаев-Смык Л.А. Стресс войны: Фронтовые наблюдения врача-психолога / Л.А.Китаев-Смык // М-во культуры РФ.; Рос. ин-т культурологии. – М., 2001. – 80 с.
10. Конфлікт в Україні змушує все більше людей залишати свої оселі. — [Електронний ресурс]. — <http://unhcr.org.ua/uk/novini/novyny/1333-konflikt-v-ukrajini-zmushue-vse-bilshe-lyudej-zalishati-svoji-oseli>. – назва з екрану
11. Лукас К., Сейден Г. Молчаливое горе: жизнь в тени самоубийства. Пер с англ. / К. Лукас, Г. Сейден. – М. : Смысл, 2000. – 256 с.
12. Малкина-Пых И. Г. Экстремальные ситуации / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. — 960 с
13. Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях / И.Г. Малкина-Пых. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – 960 с. – (Справочник практического психолога).
14. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію / Мартіна Мюллер. – Львів : Видавництво Українського католицького університету : Свічадо, 2014. – 120 с.
15. Осухова Н.Г. Психологическая помощь в трудных и экстремальных ситуациях / Н.Г. Осухова. – М.: Академия, 2007.
16. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Царенко Л. Г.; за ред. З. Г. Кісарчук. – К. : ТОВ “Видавництво

“Логос”, 2015. – 207 с.

17. Полегешко О. Психологія суїциду / О. Полегешко // Психолог. – 2006. – № 47 (239). – С. 23-30 . Психологія суїцидальної поведінки: Діагностика, корекція, профілактика. – К., 2000. – 347 с. Психологія суїциду : посібник / За ред. В. П. Москальця. – К. : Академвидав, 2004. – 288 с.
18. Рибалка В. В. Психологія суїцидальних тенденцій проблемної особистості / В. В. Рибалка. – К. : Шкільний світ, 2009. – 128 с. 185
19. Роджерс К. Становление личности. Взгляд на психотерапию / К.Роджерс. – Москва : Эксмо-Пресс, 2001. – 414 с.
20. Сулицький В. В. Психологія суїцидальної поведінки / В. В. Сулицький. – К. : МП Леся, 2002. – 316 с.
21. Тарабрина Н.В. Психология посттравматического стресса: Теория и практика / Н.В. Тарабрина. – Москва : Изд-во «Институт психологии РАН», 2009. – 304 с.
22. Уильямс М. Выход из депрессии. Освободите себя от хронической неудовлетворенности / Уильямс М., Тисуейл Дж., Сигал З., Кабат-Цинн Й.. — СПб. : Питер, 2011. – 288 с.
23. Хоун Г. Всестороннее развитие ребенка за 10 минут в день / Голди Хоун. – Издательство «Эксмо», 2012. – 125с.
24. Чепелева Н.В. Психологические механизмы понимания и интерпретации личного опыта / Н.В. Чепелева / Актуальные проблемы психології. Том 2. Психологічна герменевтика // За ред. Н.В.Чепелевої. – К., 2002. – Вип.2. – 140 с. – С.3-13.
25. Черезова І.О. Психологія життєвих криз особистості : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І.О. Черезова. – Бердянськ, БДПУ, 2016. – 193 с.
26. Ягупов В. Військова психологія: Підручник / В. Ягупов. – Київ : ТанDEM, 2004. — 656 с.
27. Яценко Т.С. Динамика развития глубинной психокоррекции: теория и практика / Т.С. Яценко. – Днепропетровск : Инновация, 2015. – 567 с.

Допоміжна

1. Абульханова-Славская К.А. О субъекте психической деятельности. Методологические проблемы психологии / К.А.Абульханова-Славская. – Москва : Наука, 1973. – 285 с.
2. Ассаджиолли Р. Психосинтез: теория и практика /Р. Ассаджиолли. – Москва : «REFL-book», 1994. – 314 с.
3. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Р.Бернс. – М.: Прогресс, 1986. – 162 с.
4. Гнездилов А.В. Психология и психотерапия потерь / А.В. Гнездилов. – СПб. : Речь, 2002. – 162 с.
5. Джемс У. Научные основы психологии / У. Джемс. – Мн.: Харвест, 2003. – 370 с.
6. Кабрин В.И. Коммуникативный мир и транскоммуникативный потенциал жизни личности: теория, методы исследования / В.И. Кабрин. – Москва : «Смысл», 2005. – 248 с.
7. Кльоц Л. А. Соціальному педагогу про суїцид / Л. А. Кльоц, М. М. Заброцький // Соціальний працівник. – 2007. – № 17. – С. 15-28.
8. Кон И.С. Открытие Я / И.С. Кон. – М.: Политиздат, 1978. – 367 с.
9. Лазарус Р. Теория стресса и психофизиологические исследования Эмоциональный стресс: физиологические и психологические реакции / под ред. Л. Леви, В.Н. Мясищева. – Ленинград, 1970. – 248 с.
10. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б.Ф. Ломов. – М. : Наука, 1989. – 449 с.
11. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология / В.Д. Менделевич. – М. : Медпресс, 2001. – 432 с.
12. Налчаджан А.А. Социально-психологическая адаптация / А.А. Налчаджан. – Ереван, 1988. – 69 с.

13. Платонов К.К. Концепция динамической функциональной структуры личности / К.К. Платонов // Психология личности. Хрестоматия / под. общ. ред. В.А. Петровского. – Самара : Бахрах, 1998. – С. 119-129.
14. Подмазін С. Діти із суїцидальними тенденціями / С. Подмазін, О. Сироватко // Корекційна робота психолога / Упоряд. О. Главник. – К. : Шкільний світ, 2002. – С. 24-30. – (Психологічна бібліотека. Вип. 3).
15. Романовська Д. Робота з підлітками, схильними до суїциду / Д. Романовська, С. Собкова // Психолог. – 2006. – № 15 (207). – С. 26- 29.
16. Сабат Н. Профілактика суїцидальної поведінки серед підлітків / Н. Сабат // Соціальний педагог. – 2007. – № 11 (листопад). – С. 35-37.
17. Сарджвеладзе Н.И. Личность и ее взаимодействие с социальной средой / Н.И. Сарджвеладзе. – Тбилиси.: Мецниереба, 1989. –187 с.
18. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – Москва : Прогресс, 1990. – 372 с.
19. Черній А., Колодич О. Інклюзивна освіта. Практикум : навчальний посібник / А. Черній, О. Колодич. – Рівне : РОППО, 2020. – 180 с. Эриксон Э. Детство и общество / Э. Эриксон. – Санкт-Петербург : Ленато, АСТ, Фонд «Университетская книга», 1996. – 592 с.
20. Эриксон Э. *Идентичность: юность и кризис: пер. с англ./* общ. ред. и предисл. Толстых А.В./ Э. Эриксон. – Москва : Издательская группа «Прогресс», 1996. – 344 с.
21. Юнг К.Г. Психология бессознательного / К.Г.Юнг. – Москва : Наука, 1994. –357 с.

15. Інформаційні ресурси

1. https://stud.com.ua/75531/menedzhment/teoretichni_pidhodi_individualno_psihologichnogo_konsultuvannya
2. https://lkkeip.at.ua/_ld/1/146_up_31.pdf
3. https://stud.com.ua/25482/psihologiya/psihologichne_konsultuvannya
<https://www.youtube.com/watch?v=8-pfxc7o2Sc>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1	20
Самостійна робота над курсом	20

Індивідуальна науково-дослідна робота	20
Підсумковий контроль – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни